ZAMONAVIY TEATR TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI

Xushvaktov Eldor Bekmuradovich – *dotsent v.b*
xushvaktov00220022e@gmail.com
“Teatr san’ati” ixtisosligi doktoranti, “Musiqali teatr san’ati”kafedrasi
O‘zDSMI

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ТЕАТРА И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Хушвактов Эльдор Бекмурадович – *и.о. доцента*
Докторант ГИИКУз по специальности «Театральное искусство»,
кафедры «Искусство музыкального театра»

CURRENT PROBLEMS IN THE DEVELOPMENT OF MODERN THEATRE AND WAYS TO OVERCOME THEM

Khushvaktov Eldor Bekmuradovich – *Acting Associate Professor*
Doctoral Student at UzSIAC specializing in "Theatre Arts"
Department of "Musical Theatre Arts"

Tayanch so‘zlar: zamonaviy teatr, repertuar, texnik modernizatsiya, dramaturgiya, yosh tomoshabin, art-menejment.

Rezyume. Tahlillar natijasida zamonaviy teatrda o‘zaro bog‘liq beshta muammo aniqlandi: nomutanosib repertuar, ijodiy individuallikning pasayishi, spektakllardagi g‘oyaviy noaniqlik, eskirgan texnik infratuzilma va yosh tomoshabinlardan uzilib qolish. Ularning umumiy ildizi aniq badiiy-strategik konsepsiyaning yo‘qligidir. Buni hal qilish kompleks yondashuvni talab qiladi: repertuar strategiyasini ishlab chiqish, yangi dramaturgiyani qo‘llab-quvvatlash, ijodiy erkinlikni rivojlantirish, teatr tanqidchiligini jonlantirish, texnik modernizatsiya va yoshlar auditoriyasi bilan tizimli ishlash.

Ключевые слова: современный театр, репертуар, техническая модернизация, драматургия, молодой зритель, арт-менеджмент.

Резюме. Анализ выявил пять взаимосвязанных проблем современного театра: дисбаланс репертуара, снижение творческой индивидуальности, идейную нечёткость спектаклей, устаревшую техническую базу и разрыв с молодой аудиторией. Их общая причина — отсутствие чёткой художественно-стратегической концепции. Решение требует комплексного подхода: развитие репертуарной стратегии, поддержка новой драматургии, творческая свобода, активная театральная критика, техническая модернизация и системная работа с молодёжью.

Keywords: modern theater, repertoire, technical modernization, dramaturgy, young audience, art management.

Summary. The analysis identified five interconnected problems in contemporary theatre: imbalanced repertoire, declining creative individuality, ideological vagueness in productions, outdated technical infrastructure, and disconnection from young audiences. Their common root is the lack of a clear artistic-strategic concept. Addressing this requires a comprehensive approach: developing repertoire strategy, supporting new dramaturgy, fostering creative freedom, revitalizing theatre criticism, technical modernization, and systematic engagement with youth audiences.

KIRISH

Teatr — jamiyatning ma’naviy ko‘zgusi, inson tafakkurini boyituvchi va ijtimoiy muammolarni aks ettirgan holda tomoshabin qalbiga bevosita ta’sir o‘tkazuvchi muhim san’at turidir. Biroq bugungi raqamli davr va ommaviy madaniyat rivoji teatr san’ati oldiga mutlaqo yangi talablarni qo‘ymoqda. Zamonaviy teatr bir tomondan yosh auditoriyani yo‘qotmaslik uchun an’anaviy qoliplar bilan cheklanib qolmasligi zarur bo‘lsa, ikkinchi tomondan tashqi vizual effektlar ortidan quvib, o‘zining g‘oyaviy-estetik va ma’naviy mohiyatini boy bermasligi lozim.

Hozirgi bosqichda zamonaviy teatr taraqqiyotida bir qator tizimli muammolar kuzatilmoqda. Ular: Repertuar muvozanatining yo‘qolishi, ijodiy individuallikning susayishi, g‘oyaviy tayinsizlik va yuzaki yondashuv, moddiy-texnik bazaning eskiligi, yoshlarni teatrga jalb etishdagi qiyinchiliklardir.

Ushbu tadqiqotning maqsadi — zamonaviy teatr tizimida yuzaga kelayotgan o‘zaro bog‘liq dolzarb muammolarni har tomonlama tahlil qilish hamda teatrning jamiyatdagi ma’naviy yetakchilik mavqeyini mustahkamlashga qaratilgan amaliy

bartaraf etish yo‘llari va kompleks strategiyalarni ishlab chiqishdan iborat.

USULLAR

Mazkur ilmiy maqolada zamonaviy teatr san’atining holati va taraqqiyot tendensiyalarini o‘rganish uchun quyidagi ilmiy va amaliy usullardan foydalanildi:

1. **Tizimli va strukturaviy tahlil:** Teatr faoliyatining asosiy tarkibiy qismlari (repertuar siyosati, ijodiy kadrlar salohiyati, texnik ta’minot va auditoriya bilan muloqot) alohida va o‘zaro bog‘liqlikda tahlil qilindi.

2. **Qiyosiy-estetik tahlil:** Klassik va zamonaviy dramaturgiya, ommabop (“kassabop”) hamda badiiy-g‘oyaviy teatr namunalari o‘rtasidagi nisbat va ularning tomoshabin didiga ta’siri solishtirildi.

3. **Sotsiokulturologik kuzatuv va monitoring:** Yoshlar auditoriyasining zamonaviy madaniy ehtiyojlari, axborotni qabul qilish xususiyatlari va ularni teatr jarayoniga jalb qilishdagi to‘siqlar o‘rganildi.

4. **Sintez va modellashtirish:** Muammolarning kelib chiqish sabablari umumlashtirilib, ularni bartaraf etishga qaratilgan amaliy yo‘nalishlardan iborat kompleks rivojlanish modeli shakllantirildi.

NATIJALAR VA MUNOZARA

O‘tkazilgan tahlil zamonaviy teatr faoliyatidagi muammolarning tizimli xususiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, teatrning badiiy nufuzi va tomoshabin bilan aloqasi bir-biriga chambarchas bog‘liq bo‘lgan beshta asosiy yo‘nalishda inqirozga uchramoqda.

Birinchidan, **repertuar siyosati** sohasida muvozanatning yo‘qligi aniqlandi. Teatrlarning bir qismi faqat klassik merosga tayanib, sahnani go‘yo “muzeyga” aylantirsa, boshqa qismi tijorat manfaatini ustun qo‘yib, badiiy chuqurlikdan voz kechmoqda. Munozara shuni ko‘rsatadiki, bu ikki qutb o‘rtasidagi tanlov aslida yolg‘on dilemma bo‘lib, muammoning ildizi aniq strategik konsepsiya va yangi milliy dramaturgiya bilan tizimli ishlashning yo‘qligida yotibdi.

Ikkinchidan, **ijodiy individuallikning susayishi** ijodiy erkinlik berilmasligi va teatr tanqidining zaifligi bilan izohlanadi. Bu omillar bir-birini kuchaytiruvchi zanjir hosil qiladi: zaif tanqid – past talabchanlik – past talabchanlik esa o‘z navbatida ijodiy izlanishga bo‘lgan ehtiyojni so‘ndiradi.

Uchinchidan, **g‘oyaviy tayinsizlik** muammosi shaklning mazmundan ustun qo‘yilishida namoyon. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, spektakllarda tashqi effektlarning kuchayishi, aslida, ichki fikrning yetishmasligini yashirish uchun ishlatilmoqda, bu esa teatrning jamiyat bilan bahslashish, savol qo‘yish qobiliyatini zaiflashtirmoqda.

To‘rtinchidan, **texnik-moddiy baza**ning eskirganligi nafaqat vizual sifatga, balki ijodkorlarning badiiy tafakkuriga ham cheklov qo‘yayotgani aniqlandi — ya’ni texnik qashshoqlik infratuzilma muammosigina emas, balki bevosita ijodiy salohiyatni cheklovchi omilga aylanmoqda.

Beshinchidan, **yosh auditoriya bilan aloqaning uzilishi** eskirgan targ‘ibot uslublari va yoshlarni qiziqtiradigan zamonaviy-psixologik mavzularning sahnaga kam olib chiqilishi bilan bog‘liq. Bu — teatrning kelajakdagi mavjudligiga bevosita tahdid soluvchi omil sifatida baholanadi.

Munozara jarayonida ushbu besh muammoning bir-biridan ajratib bo‘lmaydigan darajada o‘zaro bog‘liqligi ta’kidlandi: zaif repertuar yosh tomoshabinni yo‘qotadi, ijodiy individuallik yetishmasligi spektakllarni bir xillashtiradi, g‘oyaviy tayinsizlik jamiyat bilan muloqotni susaytiradi, texnik eskilik esa zamonaviy ifoda vositalarini cheklaydi. Demak, muammolarga alohida-alohida emas, balki teatrni yaxlit strategik-madaniy tizim sifatida qarab, kompleks yondashuv orqaligina yechim topish mumkin. Ayrim teatrlar faqat klassik asarlarga suyanadi. Albatta, klassika har qanday milliy va jahon teatrining tayanch ustunidir. Unda inson ruhiyati, axloqiy tanlov, muhabbat, sadoqat, adolat kabi abadiy mavzular mujassam. Biroq faqat klassikani sahnalashtirish teatrni muzeyga aylantirib qo‘yishi mumkin. Chunki zamonaviy tomoshabin o‘z davrining og‘riqlari, muammolari, orzu-umidlarini ham sahnada ko‘rishni istaydi.

Boshqa bir holatda esa teatrlar, aksincha, asosan yengil, tez qabul qilinadigan, ko‘proq daromad keltiradigan “kassabop” asarlarga yuzlanmoqda. Bunday yo‘l qisqa muddatda iqtisodiy foyda keltirishi mumkin, ammo uzoq istiqbolda teatrning badiiy nufuzini pasaytiradi. Teatr faqat ko‘ngilochar maydon emas; u fikr uyg‘otishi, qalbga ta’sir qilishi, jamiyatni mulohazaga chorlashi kerak.

Repertuar muvozanati deganda klassik, zamonaviy, milliy, jahon dramaturgiyasi, eksperimental va ommabop yo‘nalishlar o‘rtasidagi mutanosiblik tushuniladi. Agar shu muvozanat saqlansa, teatr turli yosh va diddagi tomoshabinni jalb qila oladi. Masalan, bir mavsum davomida klassik tragediya, milliy zamonaviy drama, bolalar uchun spektakl, yoshlarbop eksperimental sahna asari va musiqali tomoshalardan iborat xilma-xil dastur shakllantirish mumkin.

Repertuar biryoqlamaligining asosiy sabablaridan biri badiiy siyosatning aniq ishlab chiqilmaganidir. Ko‘p hollarda asar tanlashda strategik yondashuv emas, balki tasodifiy qarorlar ustun keladi. Yana bir omil – yangi dramaturgiyaga yetarlicha e’tibor berilmasligi. Agar teatrlar zamonaviy mualliflar bilan tizimli ishlamasa, ular sahnaga hozirgi hayotni olib kira olmaydi. Bu muammoni hal qilish uchun, avvalo, har bir teatr o‘zining repertuar konsepsiyasini ishlab chiqishi zarur. Unda teatrning ijodiy maqsadi, asosiy tamoyillari, qaysi toifadagi tomoshabinga murojaat qilishi va bir mavsumda qanday janrlar nisbati saqlanishi belgilab qo‘yilishi kerak. Shu bilan birga, teatrlar huzurida dramaturgiya laboratoriyalari, yangi pesa tanlovlari va mualliflar bilan ijodiy seminarlar yo‘lga qo‘yilishi maqsadga muvofiq.

Zamonaviy teatrning eng og‘riqli nuqtalaridan yana biri – ijodiy individuallikning susayishidir. Teatr san’ati jonli ijodga tayanadi. Unda har bir aktyor, rejissyor, sahna bezovchisi, bastakor va dramaturgning o‘ziga xos ovozi bo‘lishi lozim. Aks holda teatr shablonlar, takrorlar va sun’iylik domiga tushib qoladi.

Hozirgi davrda ayrim sahnaviy ishlar bir-biriga o‘xshab ketayotganligi, rejissyorlik yechimlarining takrorlanishi, aktyorlarning “ramka”ga tushib qolayotgani ko‘zga tashlanadi. Bu holat tomoshabinda yangilik hissini yo‘qotadi. U teatrga har gal yangi olamga kirish uchun keladi. Agar har bir spektakl avvalgisining takrori bo‘lib tuyulsa, sahna san’ati o‘zining jozibasini yo‘qotadi. Ijodiy individuallik nega yo‘qolmoqda? Birinchidan, ta’lim tizimida ba’zan tayyor uslublarni o‘rgatishga ortiqcha e’tibor qaratilib, shaxsiy izlanishga kamroq sharoit yaratiladi. Ikkinchidan, teatrlarda ijodiy tavakkalchilikka yetarli erkinlik berilmaydi. Uchinchidan, tanqid muhitining zaifligi sababli aktyor o‘z ustida qattiq ishlashga majbur bo‘lmay qoladi. To‘rtinchidan, qilinayotgan ijodiy ishlardan tez natija kutish chuqur ijodiy izlanishga to‘sqinlik qiladi.

Aktyor individualligi faqat rol ijro etish mahoratida emas, balki obrazning ichki tabiatini kashf etish qobiliyatida namoyon bo‘ladi. Rejissyor individualligi esa asarga o‘z nigohini, estetik dunyoqarashini va sahnaviy tilini olib kirishida ko‘rinadi. Dramaturg individualligi esa zamon va inson haqida betakror fikr aytish, obraz va dialog qurish mahorati bilan belgilanadi.

Bu borada teatrlarda ijodiy laboratoriyalar, mahorat darslari, eksperimental sahna maydonlari tashkil etilishi muhim. Yosh rejissyorlar va aktyorlarga kichik formatli spektakllar orqali o‘z uslubini sinab ko‘rish imkoni berilsa, bu yangi estetik qidiruvlarni shakllantiradi. Shuningdek, mamlakat ichida va xalqaro miqyosda ijodiy almashinuv dasturlarini kuchaytirish ham samarali bo‘ladi. Boshqa maktablar va an’analar bilan muloqot san’atkorni boyitadi, uni taqliddan chiqarib, mustaqil izlanishga undaydi.

Ijodiy individuallikni tiklash uchun teatr tanqidi ham faol bo‘lishi zarur. Sog‘lom tanqid san’atkorni kamsitish emas, balki uning imkoniyatini ochishga xizmat qiladi. Chuqur tahlil qilingan retsenziyalar, ochiq muhokamalar, professional davra suhbatlari teatr muhitida ma’naviy va badiiy talabchanlikni shakllantiradi.

Teatrning kuchi uning tashqi bezagida emas, eng avvalo, g‘oyasidadir. Agar spektakl tomoshabinni o‘ylantirmasa, ruhan silkitmasa, muayyan hayotiy masala yuzasidan fikr uyg‘otmasa, u qanchalik chiroyli sahnalashtirilmasin, ta’sir kuchini tez yo‘qotadi. Shu ma’noda bugungi teatrlarda kuzatilayotgan g‘oyaviy tayinsizlik juda jiddiy muammo hisoblanadi. Keyingi yillarda ayrim spektakllarda shakl mazmundan ustun qo‘yilayotgani seziladi. Tashqi dinamika, sahnaviy effekt, musiqa yoki vizual harakatlar mavjud bo‘lsa-da, asarning ichki fikri zaif bo‘lib qolmoqda. Ba’zan ijtimoiy muammo ko‘tarilgandek tuyuladi, ammo u chuqur tahlil qilinmaydi, faqat yuzaki ishoralar bilan cheklanadi. Natijada spektakl o‘z pozitsiyasini aniq ayta olmaydi.

G‘oyaviy tayinsizlikning yana bir ko‘rinishi – jasoratsizlik. Teatr hayotdagi og‘riqli, bahsli, ziddiyatli mavzularga murojaat qilishdan cho‘chisa, u jamiyat bilan haqiqiy muloqotni yo‘qotadi. Albatta, har qanday sahna asari targ‘ibot yoki shiorga aylanib qolmasligi kerak. Biroq teatr inson va jamiyat muammolariga befarq ham bo‘lmasligi lozim. U adolat, vijdon, erkinlik, avlodlar ziddiyati, shaxs va jamiyat munosabati, ma’naviy inqiroz, oilaviy qadriyatlar, migratsiya, yolg‘izlik, raqamli madaniyat ta’siri kabi mavzularni chuqur badiiy tahlil qilishi mumkin va kerak. G‘oyaviy noaniqlikning sabablari orasida dramaturgiyadagi zaiflik, rejissyorlik konsepsiyasining yetarlicha ishlanmagani va ayrim hollarda teatr jamoasining umumiy ijodiy maqsadi noaniqligi bor. Agar spektakl yaratish jarayonida “biz nima demoqchimiz?”, “bu asar bugun kim uchun muhim?”, “tomoshabin nima haqida o‘ylab chiqib ketadi?” degan savollarga javob izlanmasa, sahnaviy natija ham yuzaki bo‘lib qoladi. Bu muammoni bartaraf etish uchun asar tanlashdan tortib repetitsiya jarayonigacha bo‘lgan barcha bosqichlarda g‘oyaviy tahlilga jiddiy yondashish talab etiladi. Rejissyor, dramaturg va aktyorlar asarning markaziy fikrini,

konflikt tabiatini, zamonaviy ahamiyatini aniq belgilab olishi lozim. Teatrlar huzurida dramaturgik tahlil seminarlari, spektakldan keyingi tomoshabin bilan muloqotlar, ijtimoiy mavzuga bag‘ishlangan ijodiy loyihalarni ko‘paytirish ham juda muhim.

Teatr o‘z tabiatiga ko‘ra savol beradigan san’atdir. U doim tayyor javob bermasligi mumkin, lekin kuchli savol qo‘ya olishi shart. Mana shu fazilat yo‘qolsa, teatr o‘zining jamiyatdagi ma’naviy missiyasini ham boy beradi.

Zamonaviy teatrda badiiy g‘oyani kuchaytiruvchi muhim omillardan biri – texnik imkoniyatlardir. Yoritish, ovoz, sahna mexanizmi, multimedia, dekoratsiya harakati, vizual effektlar kabi vositalar bugungi sahna tilining ajralmas qismiga aylangan. Ular mazmunning o‘rnini bosmasligi kerak, ammo uning ta’sirchanligini sezilarli darajada oshiradi.

Afsuski, ko‘plab teatrlarda texnik baza talab darajasida emas. Eski yoritish uskunalari, past sifatli ovoz tizimlari, sahna mexanizmlarining cheklangani yoki umuman mavjud emasligi spektaklning umumiy sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Bunday sharoitda hatto yaxshi rejissyorlik g‘oyasi ham to‘liq ochilmasligi mumkin. Texnik qashshoqlik faqat tashqi ko‘rinish masalasi emas. U ijodiy tafakkurni ham cheklaydi. Rejissyor yoki rassom muayyan g‘oyani amalga oshirishni istasa-da, mavjud sharoit tufayli undan voz kechishga majbur bo‘ladi. Bu esa vaqt o‘tishi bilan ijodkorlarning tasavvur doirasini ham toraytirishi mumkin. Demak, texnik baza – bu nafaqat xizmat ko‘rsatuvchi infratuzilma, balki ijodiy salohiyatni ochuvchi vositadir.

Mazkur muammoning sabablari orasida moliyaviy ta’minot yetishmasligi, moddiy-texnik yangilanishning tizimli rejasi yo‘qligi, mutaxassis kadrlar taqchilligi kabi omillar bor. Chunki zamonaviy uskuna xarid qilishning o‘zi kifoya emas; uni boshqara oladigan chiroq rejissyori, ovoz muhandisi, sahna mexanigi, multimedia dizayneri kabi kadrlar ham tayyorlanishi zarur.

Teatrni teatr qiladigan narsa tirik inson, jonli muloqot va ruhiy ta’sirdir. Ammo zamonaviy sahnada shu ta’sirni kuchaytirish uchun munosib texnik baza zarur. Bugungi kunda teatr oldida turgan eng strategik vazifalardan biri – yosh tomoshabinlarni qaytadan teatrga olib kirishdir. Agar teatr yoshlar bilan ishlamasa, u kelajak auditoriyasini yo‘qotadi. Yoshlar esa har qanday madaniy makonning nafaqat ertangi kuni, balki buguni hamdir. Hozirgi yoshlar axborotni tez qabul qiladi, raqamli muhitda yashaydi, vizual madaniyatga ko‘proq moyil, erkin muloqot va samimiylikni qadrlaydi. Teatr esa ko‘p hollarda ular bilan eski usulda gaplashmoqda. Reklama va targ‘ibotning sustligi, spektakl mavzularining yoshlar hayotidan uzoqligi, chipta siyosatidagi nomuvofiqliklar, teatr muhitining rasmiy va masofali tuyulishi bu jarayonga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Yoshlarni teatrga jalb qilish degani faqat ular uchun “yengilroq” asarlar qo‘yish degani emas. Aksincha, ularni jiddiy mavzular ham qiziqtiradi, agar bu mavzular zamonaviy til, kuchli dramaturgiya va haqiqiy his-tuyg‘u bilan taqdim etilsa. Yosh tomoshabin sun’iy targ‘ibotni emas, rostgo‘ylikni qabul qiladi. Shuning uchun teatr yoshlar bilan muloqotda ularning muammolari, hayotiy savollari va estetik ehtiyojlarini his qila bilishi kerak.

Bu borada bir nechta samarali yo‘nalishni ko‘rsatish mumkin. Avvalo, yoshlar mavzusiga bag‘ishlangan zamonaviy dramaturgiyani rivojlantirish zarur. Ta’lim, muhabbat, shaxsiy tanlov, kasb, ichki erkinlik, internet madaniyati, psixologik bosim, ota-ona va farzand munosabatlari, kelajakdan xavotir kabi mavzular ular uchun dolzarbdir. Ikkinchidan, teatrlar maktab, litsey, kollej va oliygohlar bilan hamkorlikni kuchaytirishi lozim. Maxsus tomoshalar, ijodiy uchrashuvlar, ochiq repetitsiyalar, teatr klublari yoshlarning qiziqishini oshiradi. Uchinchidan, teatrning axborot siyosati ham zamon talabiga mos bo‘lishi kerak. Ijtimoiy tarmoqlarda faollik, qisqa videolar, sahna orti hayoti, aktyorlar bilan suhbatlar, spektakl g‘oyasini sodda va qiziqarli tarzda yetkazish yosh auditoriyani yaqinlashtiradi. To‘rtinchidan, chipta narxlari va imtiyozli dasturlar ham muhim ahamiyatga ega. Talabalar uchun chegirmalar, abonementlar, maxsus yoshlar kechalari tashkil etilishi mumkin.

Yoshlarni teatrga jalb etishning eng to‘g‘ri yo‘li – ularni faqat tomoshabin emas, balki hamsuhbat sifatida ko‘rishdir. Teatr ularning qalbidagi savollarga quloq tuta olsa, ular ham teatrga befarq bo‘lmaydi.

Yuqorida qayd etilgan besh muammoni alohida-alohida ko‘rib chiqish mumkin, ammo aslida ular bir-biri bilan uzviy bog‘langan. Repertuar muvozanatining buzilishi yoshlarning qiziqishini pasaytiradi, ijodiy individuallikning yetishmasligi esa spektakllarning o‘xshash va ta’sirsiz bo‘lib qolishiga olib keladi. G‘oyaviy tayinsizlik teatrning jamiyat bilan muloqotini susaytiradi, texnik eskilik esa zamonaviy sahna ifodasini cheklaydi. Bularning barchasi yakunda teatrning nufuzi, auditoriyasi va ma’naviy ta’sir doirasiga ta’sir ko‘rsatadi.

Shuning uchun yechim ham kompleks bo‘lishi kerak. Faqat texnikani yangilash bilan muammo hal bo‘lmaydi, agar repertuar zaif bo‘lsa. Faqat yoshlarni reklama bilan chaqirish ham yetarli emas, agar spektakl mazmunan kuchsiz bo‘lsa. Teatrni rivojlantirish uchun badiiy siyosat, kadrlar tayyorlash, dramaturgiya, menejment, texnik ta’min va auditoriya bilan ishlash bir butun tizim sifatida ko‘rilishi darkor.

Bugungi teatr muammolarini bartaraf etish uchun quyidagi amaliy chora-tadbirlar samarali bo‘lishi mumkin: Repertuar strategiyasini ishlab chiqish. Har bir teatr bir necha yillik ijodiy konsepsiyaga ega bo‘lishi, unda klassika, zamonaviy milliy dramaturgiya va jahon sahna asarlari o‘rtasida mutanosiblik saqlanishi kerak.

1. Yangi dramaturgiyani qo‘llab-quvvatlash. Pesa tanlovlari, dramaturglar laboratoriyalari, yosh mualliflar bilan hamkorlik teatr mazmunini yangilaydi.

2. Ijodiy erkinlik muhitini kuchaytirish. Rejissyor va aktyorlarga eksperiment qilish imkoni berish, kichik sahnalarda yangi shakllarni sinab ko‘rish muhim.

3. Professional teatr tanqidini jonlantirish. Sifatli tahlil va bahs muhiti teatrda badiiy talabchanlikni oshiradi.

4. Texnik modernizatsiya dasturlarini amalga oshirish. Yoritish, ovoz va sahna texnologiyalarini bosqichma-bosqich yangilash kerak.

5. Mutaxassis kadrlar tayyorlash. Faqat aktyor va rejissyor emas, balki chiroq rejissyori, ovoz muhandisi, rassom, prodyuser va art-menejerlar ham zamonaviy tayyorgarlikka ega bo‘lishi lozim.

6. Yoshlar auditoriyasi bilan tizimli ishlash. Oliy ta’lim muassasalari bilan hamkorlik, teatr klublari, diskussiyalar, ochiq repetitsiyalar va imtiyozli bilet tizimi samara beradi.

7. Raqamli kommunikatsiyani kuchaytirish. Ijtimoiy tarmoqlarda mazmunli va jozibali kontent orqali teatrning zamonaviy qiyofasini shakllantirish mumkin.

8. Tomoshabin bilan muloqot madaniyatini oshirish. Spektakldan keyingi muhokamalar, savol-javoblar va ijodiy uchrashuvlar teatrni tirik muloqot maydoniga aylantiradi.

9. Hududiy va xalqaro hamkorlikni kengaytirish. Festival, gastrol, qo‘shma loyihalar va tajriba almashinuv teatr muhitini yangilaydi.

Bu muammolarni yengish uchun teatrga strategik madaniy organizm sifatida qarash va jamiyat bilan doimiy muloqotda bo‘lish lozim.

Insonni fikrlash va xulosa chiqarishga undaydigan haqiqiy teatr hech qachon o‘z ahamiyatini yo‘qotmaydi. Teatrning asosiy vazifasi shunchaki yashab qolish emas, balki jamiyatning ma’naviy yetakchisi sifatida yuksalishdan iborat.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xushvaqtov, E. (2024). O ‘ZBEK MILLIY SAHNA NUTQI TARAQQIYOTIDA USTOZ NAZIRA ALIYEVA FENOMENI. *Oriental Art and Culture*, *5*(5), 673-678.

2.Rasulov, U. (2025). BUGUNGI KUN MUSIQALI TEATR DRAMATURGIYASI. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (2), 397-404.

3. Muhammadiyev, S. (2025). MUSIQALI TEATR PEDAGOGIKASIDA O ‘ZIGA XOS YONDOSHUVLAR. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (2), 300-308.

4. Rashid, U. (2024). TEATR SAN’ATI TURLARI. *Interpretation and researches*, *2*(21), 116-119.

5. Yarbekov, E. (2022). MIKROFON NUTQ KO ‘ZGUSI. *Oriental Art and Culture*, *3*(4), 825-833.